דיינים, שופטים, רבנים ח"כים ועובדים סוציאליים חברו יחד לדון בנושא טובת הילד במשפחה

בסוד שיח
מאת שאול שיח

המעורבות הגדולה והאינטנסיבית של הציבור הדתי־לאומי בנושאים הפוליטיים, מאפילה לעתים על תחומן נציגות המפד"ל בכנסת בתחומים אחרים. לעתים קרובות ניתן לשמוע את הקובלנה "מדוע אין שומעים אתכם בנושאים כלכליים, איפה אתם בנושאים החברתיים" וכיו"ב. האמת היא שקשה היום להשיג כותרת בכלי התקשורת בנושאים שאינם "חמים" ו"סקנדלייים" וחברי־כנסת, במיוחד הדתיים, זקוקים להרבה תושייה, כדי לקבל כותרת טובה באמצע. יתכן גם, שהנושא הזה של יחסי־ציבור אינו מפותח דיו בקרב הציבור הדתי, שאינו מודע לכלל: "עשית ולא ריווחת – לא עשית".

ומדוע הקדמה הזאת?

השבוע נערך יום עיון מטעם מכון "ארץ חמדה" והשדולה למען הילד בכנסת בראשותו של ח"כ הרב יצחק לוי. יום העיון הוקדש לנושא "טובת הילד, זכויות הילד וחובות ההורים". נטלו בו חלק שופטים, דיינים, חברי כנסת, רבנים, עובדים סוציאליים ואישים תורניים מהשורה הראשונה. לאמור: הרשות המחוקקת, השופטת והמבצעת חברו יחד תחת קורת־גג אחת לדון בטובת הילד. אם איני טועה זו הפעם הראשונה שהציבור הדתי כינס פורום כזה בהרכב אישי כזה, כדי לדון בסוגיה הזאת, שמעסיקה בשנים האחרונות הרבה מאוד את הרשויות העוסקות באלימות בתוך המשפחה.

האירוע הייחודי הזה לא זכה לסיקור בתקשורת גם בגלל העובדה שיומיו לא ראו לחובה לדווח לתקשורת על קיומו, בהאמינם, כי העיקר הוא המעשה ומה ערך לפרסומת ואז, בתוג'בית, לא אחת, נשאל ח"כ הרב יצחק לוי "למה לא עושים"? וכו' וכו'.

הקהל ביום העיון היו אברכים מ"הכוללים" של בוגרי "ישיבות הסדר" וכמובן גם עובדים סוציאליים, עורכי־דין, רופאי־ילדים. במכון המאזנים, "ארץ חמדה", לומדים אברכים יוצאי צבא המשלבים, כחלק בלתי נפרד מתוכנית הלימודים במכון, פעילות קהילתית בתחומים נרחבים. תוכנית הלימודים מוקדשת להשתלמויות בתחומים מגוונים והנושא הזה של "טובת הילד" הוא חלק ממסגרת ההשתלמויות. לאחר הרצאת הפתיחה של ראש "שדולת הילד" בכנסת, ח"כ הרב יצחק לוי, שהדהימה את המאזינים, בשל נתוני האימה שהניח בפניהם על הפגיעה בילדים בתוך המשפחה, "נטתן" הנושא עד רק מפי מרצים ידועי־שם. נשיא "ארץ חמדה", עו"ד ישראלי שלים"א, הרב חגי אירדר, אב"ד בבית הדין הרבני ברחובות, ד"ר יצחק קרמן, מנכ"ל המועצה הלאומית לשלום הילד, ח"כ חנן פורת והשופט המחוזי, חיים פורת. הסדנאות בראשות הרב יוסף כרמל והרב משה ארנרייך (ראשי כולל "ארץ חמדה") והרבנים שלום קליין ("אור עציון") ויועזר אריאל וישיבת "ניר", קריית ארבע) הכניסו את האברכים לעולמו של הילד במצוקה, וכך הרווחו השדולות למען הילד "חוילים" נוספים במאבק לשיפור מצבו של הילד במצוקה. המארגנים ראשי "ארץ חמדה" והרב יונתן בלס ("רצון יהודה", פ"ת) הסתייעו ב"קרן ג'סלסון" שעל־ידי המכון, כדי לממן את האירוע היחודי הזה.

גם החקיקה תצא אולי נשכרת מהדיונים הללו אם תעמק הכנסת את הדעתנו של הגר"ש ישראלי, שנגע בהרצאתו גם באלימות מסוג אחר – סרבני גט. הגר"ש ישראלי הציע כפיית גט על סרבני גט על־ידי הטלת עונש מאסר של עד 10 שנים כעונש על ביזיון בית הדין. על־ידי כך – אמר – יימנעו הבעיות ההלכתיות של גט כפוי ויישמר גם גורם ההרתעה.

נשות "אמונה" מתמודדות על ייצוגן בכל רשימות המפד"ל לרשויות המקומיות

יו"ר הוועדה המנציאלית של תנועת "אמונה" ומרכזת מערך ההתארגנות של "אמונה" לקראת המיפקד במפד"ל (שיקרים את "הפרימריס"), עו"ד הגב' רויה סיוון, ספגה מרוח הקרב של נשות המערב בכל הקשור למעמד האשה, והיא מבקשת לכלכל את המפד"ל בקסע הזה של ייצוג האשה בכל שלוחות התנועה. יו"ר "אמונה", הגב' יהודית היבנר שהגיעה לראשות "אמונה" מהשרות הדיפלומטי, אינה מסתייגת מסגנון עבודתה של גב' סיוון והיא מעניקה לה את הגיבוי הדרוש בעימות עם הממסד הגברי הדומיננטי במפד"ל. הגב' היבנר וגב' סיוון חברו יחד באותו מאבק, שבסופו נכנסה הגב' היבנר למועצת יירושלים והציגו כוח אלקטוראלי עצמאי ומרשים.

"הצפה": מה נגמר בתל־אביב?

גב' סיוון: הוועדה המנציאלית טרם דנה בעניין. ישנן חברות שנוטות לקבל את המצב כבלתי ניתן לשינוי, או שמסכימות לטיעון שאין מספיק בוחרים דתיים־לאומיים בתל־אביב, כדי להכניס 2 מנדטים, וממילא אין ל"אמונה" סיכוי לזכות בייצוג. אשר־על־כן אין טעם לערער את ההישגים שהמפד"ל עשויה לזכות בהם במסגרת החוית הדתית. ישנן חברות, כמוני למשל, הסבורות שיש להילחם על העקרון, שלפיו אין לאפשר לשום גורם פסילת חלק מהמפד"ל ואפילו על־חשבון הישגים שלכאורה אפשר לקבל. אותן חברות סבורות שעל המפד"ל להציג רשימה עם נציגת "אמונה" אפילו אם קיים סיכוי רק למנדט אחד. בכל אלטרנטיבה אחרת נותנת המפד"ל לגיטימציה לחרדים שאסור להציג אשה כמועמדת לרשות מקומית.

יו"ר "אמונה" גב' יהודית היבנר רואה את סיעוני נציגי המפד"ל בתל־אביב, לפיהם, הציבור הדתי בכללו נתון בתהליך התחרדות ומשלא ל"אמונה" אין את האופציה להופעה ברשימה עצמאית. "הנחת היסוד הזה של התחרדות אינה נכונה. ואפילו אם יש בסיס כלשהו לסיפור ההתחרדות, "אמונה" הפולורליסטית לא תקבל את הקו הזה. הצעירות ודור המשך ב"אמונה" רוצות להיות מעורבות ו"אמונה" תסיק את כל המסקנות מכל מגמה או כוונה לצמצם את ייצוגה".

"הצפה": ואיך זה במקומות אחרים?

גב' סיוון: התופעה באמת מתפשטת: חיפה, ראשל"צ ומקומות אחרים. בכל מקום שקמה "חזית" אז ברור מאליו שמוותרים על ייצוג של אשה. חלק מהבעיה שלנו הוא, שלא נערכו עדיין "פרייימריס" במפד"ל. "אמונה", כידוע, דרשה "פרייימריס" לפני הבחירות המוניציפאליות. בפתח־תקוה איפה שיש "פרייימריס" נציגתנו, הגב' עדה קרל מתמודדת וטובים סיכוייה להיכלל במקום ריאלי ברשימה. היום בוחרים את הנציגים בתוך מוצעות הסניפים ושם ל"אמונה" יש ייצוג של חמישה אחוזים בערך... משום שההברות לא ייחסו חשיבות למיפקד שקדם לבחירות הפנימיות הקודמות.

בטבריה ובבית־שאן אנחנו שוקלות לרוץ ברשימה נפרדת מאחר והסניף אינו מכין להביר בנציגות "אמונה".

"הצפה": ומי ייצג את "אמונה" בירושלים?

סיוון: גב' היבנר ייצגה את התנועה בכבוד ואני מקווה, שהיא תמשיך ליצג אותנו. אבל, יש לנו דרישה שנציגה נוספת של "אמונה" תיכלל ברשימה. קיבלנו 5300 קולות לעומת 7500 של המפד"ל וביחסי כוחות אלה, אין סיבה שלא נקבל מקום נוסף.

"הצפה": היש בסיס לטענה שב"אמונה" דוחקים את מקומן של הנשים הדתיות המשקם עם כיסוי ראש, שבדרך כלל זה הולך ביחד?

סיוון: קיבלתי את התפקיד שקיבלתי למרות שיש לי כיסוי ראש ואני מוכרת כימנית. זה מוכיח שלסיפור הזה אין בסיס. "אמונה" היא תנועה פלורליסטית ויש בתוכה מקום לכל הגוונים ואני צופה גידול משמעותי במספרן של החברות הימניות ועם כיסוי ראש. יש ב"אמונה" גם נשים המזוהות עם הקו של "מימד" ויש ביניהן שיתוף פעולה מלא.

"הצפה": האינך סבורה שיש מקום לכבד את דיירשות החרדים שלא לבלול אשה ב"שימה"?

סיוון: אני רואה את הדרישה הזאת על הסף. אני לא חושבת שיש בסיס הלכתי לכזאת. הרבנים שלנו אינם רואים פסול בדבר, ובשעתו כאשר דובר על הקמת קואליציה עם פא"י בירושלים ועלתה השאלה של ייצוג "אמונה", ניתנה תשובה מאישיות רבנית יידועה, שניתן להרכיב קואליציה במידה שכל גורם ישמור על תמונת הפוליטית שלו. הוא הוסיף: "אבל הדור עוד לא מוכן לזה". הבעיה שלנו היא שהמפד"ל אינה עומדת על העקרון הזה, ובכך נותנת לגיסמציה לעמדה של המפלגות החרדיות.

"עוד לא נתקלתי באדם כמוהו" אמר נציג "תנובה" על הרב יחזקאל דאום זצ"ל

ביום השלושים למותו של הרב יחזקאל דאום זצ"ל (ביום ראשון השבוע) התכנס ציבור נכבד מכל רחבי הארץ ב"בית המדרש לצעירים" שליד "מרכז הרב", להתייחד עם זכרו של המנוח. היה זה ציבור מגוון מעולם התורה, החסד, העשייה, המשפחה וכמובן מ"תנובה", והסיפורים על הרב דאום זצ"ל, ששפעו מבימת הסופרים, היו כאין ואפס לעומת אלו שנשמעו בתוך הקהל, לפני ואחרי האירוע.

הרב הראשי לשעבר וראש ישיבת "מרכז הרב", הגר"א שפירא שליט"א התקשה לדבר על המנוח אישית, באומרו למקורבינו "שלושים שנה לא זזה יבו מתוך ידי ואינני יכול לדבר עליו בלשון עבר..." "הראשון לציון" לשעבר הגר"מ אליהו שליט"א, הרב שמחה הכהן קוק רבה של רחובות והרב יעקב אריאל, רבה של רמת־גן, הפליאו בשבחה מעלותיו של הרב דאום זצ"ל, אך את הקטע של "תורתו מבראש עליו מבחוץ", שמע הקהל מפיו של נציג "תנובה", בין היתר אמר: "להעיד על תורתו – אני לא יכול, שכן, אני תניך "השומר הצעיר". אבל, על הבן־אדם־שבו, על זה אני יכול להעיד, שלא נתקלתי באדם כמותו, לא נסביבה שלי ולא בכל־כך גם אצל רבנים. מעולם לא אמר לנו כרבה של "תנובה", אתם חייבים לעשות כך וכך, בפקודה לכיבוכל. תמיד הסביר ונימק, והביא את הענין למצב, שהבנו שכך אמנם צריך להיות".

גיסו, ראש ישיבת "אורות" בבת־ים, הרב יעקב רוז'ה סיפר, בין היתר, על הפן האנושי היחודי של המנוח, אבל גם הוא, כגיס קרוב, ידע רק אפס קצהו מפעשה החסד שלו.

בקהל ידעו לספר על חיילת יתומה ששיירתה נרמתה מנשימים במסגרת הנח"ל. בכל חודש היה הרב דאום ניגש אליה, מתעניין בשלומה ושואל אותה אם היא זקוקה לסיוע כלשהו, ועודדה להיכנס לעתים קרובות לביתו לשוחח עם אשתו רחל תוזי'. חברו הקרוב, הרב איתן אייזנס תיאר את מסלול "מעשר הכספים" של "רמת מגשימים" לכיסם של עניי טבריה, כשבכל עת "הרב דאום זצ"ל מגריל את הרשימה. כל נצרך מצא אצלו פתרון לבעיותיו, והוא נעזר במערכת גמ"חים, שרק הוא ידע את כתובתם, כדי להושיט עזרה לקשיי־יום.

בחוג משפחתו סיפרו בהזדמניות שונות, כי נזהר מאוד בלשונו ובתוקף היה מסרב לתת חוות־דעת על הכשרים של אחרים. באחרונה הציעו לו להציג את מועמדותו להכוונת הרב הראשי לצפת, מתוך ידיעה שסיכוייו להיבחר טובים, אך הוא סירב להצעה באומרו: "היום אסור לרדת מן הגולן".

הוא הגיע לרמה של אומנות ברגישותו לזולת. היה נעזר במורי הוראה בכל מקום אפשרי, כדי להתיר אשה לבעלה ועל־פי הוראתו היה "מקווה תורנית" בגולן פתוח כל הלילה.

חבריו סיפרו, כי בכל הזדמנות, בעת שהותו בתל־אביב, כאשר מצא כמה דקות פנויות, היה "קופץ" לספרייה הרמב"ם, כדי לעיין בספרות השו"תים. הוא גילה סקרנות עצומה בכל מכמני התורה ובביתו ספרייה תורנית ראויה לשמה.

כאשר נטל לעצמו שבתון ועלה לירושלים, היה־מתייצב ב־4.30 בבוקר בדיוק בביתו של "החברותא", הרב איתן אייזנס והקפיד שלא להפסיד דקה מהזמן שנקבע ללימוד. "בעיצומו של תורף היה מגיע בשעה הייעודה עם הסנדלים והגרביים הרטובות ובגדיו ספוגי המים, ולא היה עושה חשבון לא למלקוש ולא לברד ובלבד שהלימוד יתחיל בזמן". מה שסופר בערב לזכרו, היה מיקבץ קטן ביותר ממעשיו של "יחיד ומיוחד", שהיה גם איש סודם של כמה מחשובי הרבנים, שראו בו כתובת נאמנה לבעיותיהם וללבטיהם.

על מה חרב בית המקדש? דוגמא מהחיים

המחזה חוזר על עצמו בשבועות האחרונים לעתים רי קרובות: רכב פרטי מאיט את נסיעתו בפינת הרחובות הרצל־דבי עקיבא בבני־ברק, סמוך לבית הכנסת איצקוביץ, ומתוכו מעיף בעיר הרדי הבילת כרוזים. המדובר בכתב־פלסתר שעניינו מאבקי כוח, אמיתיים או מדומים בין מחנה המזוהה עם הגרא"מ שך שליט"א לבין המחנה המזוהה עם הגר"ד פוברסקי שליט"א. בעוד שבעבר, לפני כחמש שנים בערך, בקרב המתנות הזה היו מעורבים גם הר"מים בישיבת פוניבז' הפעם העימות הוא בעיקר בין קבוצות תלמידים. זו המזוהה עם הגרא"מ שך תתומה על כתב הפלסתר בשם "משמרת הקודש והחינוך – בני־ברק־ירושלים". אלא שבכרזות הללו אין לא קודש ולא חינוך. מי שרוצה דוגמא מהחיים מדוע חרב בית המקדש השני מוזמן לקרוא את כתבי הפלסתר. קשה, פשוט קשה להאמין שצעירים המזהים עצמם כשומרי תורה ודרכים, מסוגלים להוציא מתחת ידם יצירה כה נואלת ועוד לרשות הרבים. מדובר בלשון הרע מהסוג הנאלח ביותר, תוך שירבוב שמו של ראש הישיבה, הגרא"מ שך בתגובה הזאת, כאשר ברור הדבר שלא הוא ולא איש מטעמו, נתנו־דיר לפגוע כתיבה כזה מתחתית האשפתות.

האווירה הקשה הזו שיוצרת הירביות בין מחנות התלמידים ואשר דלפה כבר לעתונות היומית, פוגעת אנושות בשמה הטוב של ישיבת פוניבז' ועלולה להביא להידרדרותה בקרב ציבור בני הישיבות. ביום ראשון הקרוב, בפתיחת המחזור הראשון של "ירחי כלה" בישיבת פוניבז', אמור הגרא"מ שך לשאת את משאתו בענייני תורה, מוסר ואקטואליה, והתקשורת כבר הודיעה לכתביה לכרות אוזן לדברי ראש הישיבה. אלא שגם מעמד זה אין בו כדי להפחית מהרושם הקשה שיוצרים כתבי הפלסתר בדואב הנוכחי ובמגוון הדרכי לגבי רמתם הרוחנית של קבוצת תלמידים הרוצה, כביכול, להגן על כבודה של תורה.

המפתיע בכל הפרשה הוא, שעד כה שום אישיות רבנית לא מצאה לנכון לגנות בפומבי את כתבי הפלסתר הללו, שהכל יודעים מי עומד מאחוריהם. והרי עולם התורה הרבני בחלקו, וזריז מאוד בהוצאת כתבי איסור, גינוי ותרמות, אך במקרה שלפנינו לא ראינו כאלה למרות ש"הפשקווילים" הופצו בראש חוצות ושמות הרבנים שנפגעו נכתבו שחור על גבי לבן.